

Manejé y svilupé inant deberieda le sistem furmazion tla valedes ladines

PROFIL

dl Intendënza y cultura ladina, 2024

(verjion gherdëna)

- „La notizies da spavënt che vën dai raions dla viera y i cunflic danter grupes etniches nes fej capì tan mpurtanc che ie i valores dla toleranza, dl respet y dla pesc, dantaldut per mendranzes linguistiches y etniches.“ (11¹)
- „La persones che ruva adalerch nes arichësc cun na gran varietà culturela“ (11)
- N bon nseniamënt mët la sculées y i sculeies tl zënter ... „(12)
- „La generazions nueves nes damanda de ti dé plu atenzion, de ti cialé y de les scuté su cun respet, ma nce de avëi cumpurtamënc che mët la denità dla persona al prim post di valores.“ (12)
- „Perchël ulons ti dé ala mutans, ai mutons, ala jëunes y ai jëuni la puscibltà de dì si minonga, canche l vën programà la ativiteies didatiches y canche l vën fat descuscions sun coche nosc mond dëssa se svilupé ti ani che unirà.“ (12)
- „La maniera de tò dezijions, de mené l svilup dla furmazion y de urganisé i troies dl aprendimënt muessa se orienté ai prinzipls dl spartì, dla partezipazion y dl respet;“ (13)
- „Duta la mutans/la jëunes y duc i mutons/i jëuni dëssa pudëi mparé gën y pudëi se njenië ca cun legrëza a si vita. Les/i à l dërt de tò pert ala planificazion y ala realisazion di ambienc y dla strategies dl aprendimënt.“ (15)
- „Per pudëi svilupé cumpetënzes adatedes al daunì, messons se nuzé de metodologies didatiches che renforza l pensier creatif, critich y respunsabl.“ (16)

¹ Duta la plates fej referimënt ala edizion stampada dl 2024.

- Messon fé su sistematicamënter la fundamëntes per l svilup de cumpetënzes y tl medemo tēmp crië de plu ucajions ulache la mutans, i mutons, la jëunes y i jëuni possa purvé ora for de plu ncëries de lëur efizientes, ti jì permez ala ndesfidedes reéles y tò pert ativamënter a proiec adatei a si bujëns furmatifs. Per pudëi personalisé l aprenimënt, ulons ti sëurandé plu respunsabltà, les/i mutivé a mparé a cunëscer miec l ambient ntëur via y nce a se crì nstësses/nstësc duvieres che à n senificat y per chëi che l se paia la mueia de se purvé.“ (17)
- „L ie mpurtant che la mutans y i mutons mpere a analisé cuestions y situazions desvalives cun na vijion davierta, che tēn cont de de plu ponc d’ududa y ie bona de i cunfrunté, de i lië adum y nce de “jughé” limpea. Chësta ie na capacità che gëura la portes, che arichësc y che ti cunzed ala desvalivanzes – nce de pensier – a cunviver una dlongia l’altra.“ (17)
- „Messon se cruzië che l mparé reste nce tl daunì orientà a valores y al respet dla persona. Ma l ne basta nia mé rujené de chisc prinzijs: i ne dëssa nia vester zeche che n à mé capì tla teoria, perchël ulons mëter a jì regularmënter azions concretes y de pitli proiec acioche la teoria genereie azions reéles y posse mëter ravises y resté tla vita persunela dla mutans y di mutons.“ (17)
- „La scolines y la scoles muessa pité la lerch che ie de bujën acioche i talënc de uni muta y mut posse crëscer y madurì. Ulon taché adum i ponc de forza che ie bele te uni cumunità y furmé nsci na rë sterscia che possa pië su, sustenì y cumpensé la deblëzes y mancianza de singula persones.“ (17)
- „Lauré tl ciamp dla furmazion uel dì nvestì tla persona y crië la cundizions acioche sibe la persones singules che nce la cumunità posse se svilupé inant te na maniera positiva.“ (17)
- „Ulon ti pité ala jëunes y ai jëuni la strutures y i mpulsc che ëiles/ëi adrova per pudëi lascé crëscer y madurì si identiteies individueles.“ (19)
- „N muessa mparé a azeté la desvalivanza; chësc pruizes pea via dal cunfrontcun la cultures furestes, che vën nterpretedes aldò de nosc valores persunei, y nes damanda pona de purvé a les capì te na maniera plu sota y a les fé man man nostes.“ (20)
- „La mutans y i mutons, la jëunes y i jëuni ie tl zënter dla ativateies dla scolina y dla scola ... Nsci devënta mutans y mutons var per var persones respunsables y

segures de sé nstësses, che mpera a fé reflescions sun si mparé y si azions, da ti jì permez ai autri te na maniera davierta y a tò pert ativamënter ala vita soziela.“ (24)

- „Dut chësc possa garaté, sce la scolines y la scoles recunësc la desvalivanzes individueles, tol su uni muta y mut cun si ponc de forza y de deblëza ... sce la scolina y la scola à na vijion culturela davierta, tol sun l scerio i bujëns dla mutans y di mutons y ti dà lerch ala partezipazion.“ (24f)